

Лекція №10

Формування професійно орієнтованої комунікативної компетенції

1. Вступ

- Професійно орієнтована комунікативна компетенція (ПОКК) – це здатність фахівця ефективно та доречно спілкуватися іноземною мовою в умовах майбутньої професійної діяльності.
- Вона охоплює мовну, мовленнєву, соціокультурну, стратегічну та професійно-фахову компетентності.
- Сучасні вимоги ринку праці, інтернаціоналізація освіти та мобільності вимагають володіння саме **професійно орієнтованою комунікацією**, а не загальною мовою.

2. Огляд методів навчання іноземних мов: стислий аналіз

2.1. Традиційні методи

1. **Граматико-перекладний метод**
 - Акцент на правилах, перекладі, письмі.
 - Недолік: мінімальна комунікативність.
2. **Прямий метод**
 - Навчання без перекладу, через демонстрацію та ситуації.
 - Стимулює мовленнєву практику.
3. **Аудіолінгвальний метод**
 - Повторення, тренування, наслідування мовних зразків.
 - Базується на поведінковій психології (habit formation).

2.2. Сучасні методи

4. **Комунікативний метод (Communicative Approach)**
 - Орієнтація на реальне спілкування.
 - Завдання – створення умов для комунікативної діяльності.
5. **CLIL / інтегроване предметно-мовне навчання**
 - Мова і фаховий зміст вивчаються одночасно.
6. **Проектний метод**
 - Розвиток автономії та інтегрованих умінь.
7. **Task-Based Learning (TBL)**
 - Навчання через виконання комунікативних завдань.
8. **Інтерактивні та цифрові методи**
 - Використання онлайн-платформ, симуляцій, мультимедіа, гейміфікації.

Висновок: сучасна мовна освіта рухається до інтеграції методів, гнучкого комбінування технік залежно від професійних потреб студентів.

3. Комунікативний підхід: сутність та ключові принципи

3.1. Основні положення комунікативного підходу

- Мова – це інструмент реальної взаємодії.
- Навчання відбувається через виконання комунікативно значущих завдань.

- Помилка – природний елемент навчання.
- Автентичні матеріали та реальні професійні ситуації – обов'язкова умова.
- Учень – активний суб'єкт комунікації, а не пасивний слухач.

3.2. Принципи комунікативного навчання

- **Комунікативна спрямованість:** мета – створення ситуацій професійного спілкування.
- **Особистісно-орієнтований підхід:** врахування інтересів і досвіду студентів.
- **Інтерактивність:** парна й групова робота, рольові ігри, моделювання.
- **Функціональність:** навчання через мовні функції (запит інформації, переконання, опис процесів).
- **Автентичність середовища:** матеріали з професійної сфери (ESP/English for Specific Purposes).

3.3. Недоліки та виклики

- Необхідність високої кваліфікації викладача.
- Важко поєднати з великими групами.
- Значні витрати часу на підготовку матеріалів.
- Проблема підтримання балансу між точністю (accuracy) і швидкістю (fluency).

4. Погляди на методичні проблеми та напрями їх вирішення

4.1. Методичні проблеми

- Відсутність єдності щодо поєднання граматики та комунікації.
- Нерівномірний розвиток рецептивних і продуктивних навичок.
- Труднощі адаптації автентичних матеріалів до рівня студента.
- Недостатня мотивація до професійного іншомовного спілкування.

4.2. Напрями вирішення

- Інтеграція методів (еклектичний підхід).
- Впровадження змішаного навчання (blended learning).
- Активне застосування формувального оцінювання для регулювання темпу опанування.
- Використання симуляцій, кейсів, професійних портфоліо, рольових ігор.

5. Лінгвопсихологічні основи навчання іноземних мов

5.1. Психолінгвістичні засади

- Оволодіння мовленням пов'язане з механізмами сприйняття, переробки, зберігання і продукування мовної інформації.
- Важлива роль внутрішньої мови, мовленнєвого мислення та механізмів прогнозування.

5.2. Фактори, що впливають на засвоєння мови

- Мотивація (інтегративна, професійна, інструментальна).
- Пам'ять (робоча, довготривала, механічна, логічна).
- Емоційний стан, рівень тривожності.

- Інтелектуальний розвиток та мовний досвід (рідна мова, друга мова).

5.3. Особливості двомовності та інтерференції

- Перенесення навичок із рідної мови може бути як позитивним (трансфер), так і негативним (інтерференція).
- У професійній комунікації інтерференція часто проявляється в термінології та синтаксисі.

6. Лінгвопсихологічна характеристика мовленнєвої діяльності

6.1. Мовленнєва діяльність як психічний процес

- Мовленнєва діяльність складається з:
 1. мотивації;
 2. орієнтування в ситуації;
 3. планування висловлювання;
 4. реалізації мовлення;
 5. контролю результату.

6.2. Чотири види мовленнєвої діяльності

- **Аудіювання** – рецептивно-перцептивний процес; вимагає розвинених механізмів прогнозування.
- **Говоріння** – складна діяльність, що включає планування, добір слів, граматичну організацію.
- **Читання** – рецептивний процес, тісно пов'язаний із мисленням та інтеріоризацією.
- **Письмо** – продуктивний вид діяльності, повільніший, але точніший; має високу когнітивну складність.

7. Проблеми формування мовленнєвих навичок і вмінь

7.1. Проблеми

- Нерівномірність формування автоматизованих мовних навичок.
- Перевага репродуктивних завдань над продуктивними.
- Складність перенесення навичок у професійну ситуацію.
- Дефіцит автентичної практики.

7.2. Шляхи подолання

- Використання технік scaffolded learning (поетапна підтримка).
- Розвиток мовних стратегій (компенсаторних, когнітивних, соціальних).
- Поступовий перехід від контрольованих вправ до відкритих професійних завдань.
- Навчання через симуляції (чек-ін у готелі, прийом пацієнта, технічний брифінг, презентація продукту).

8. Висновки

- Формування професійно орієнтованої комунікативної компетенції ґрунтується на комунікативному, когнітивному та психолінгвістичному підходах.

- Ефективність навчання забезпечується поєднанням сучасних методів, професійної автентичності та лінгвопсихологічно обґрунтованого розвитку мовленнєвих навичок.
- Викладач має розуміти механізми мовленнєвої діяльності, методичні проблеми і шляхи їх вирішення, щоб формувати справжню професійну іншомовну компетентність.